

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ У СТРАТЕГІЧНИХ СЕКТОРАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ¹

STATE INSURANCE OF INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE STRATEGIC SECTORS OF NATIONAL ECONOMY

УДК 330.341.1

Васильєва Т.А.

д.е.н., професор, директор ННІ ФЕМ імені Олега Балацького Сумський державний університет

Касьяненко В.О.

д.е.н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи

та фінансово-економічної діяльності Сумський державний університет

Захаркіна Л.С.

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і підприємництва Сумський державний університет

Vasilyeva Tetyana

Sumy State University

Kasyanenko Volodymyr

Sumy State University

Zakharkina Liudmyla

Sumy State University

У статті розглянуто зміст та сутність стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в Україні, що визначені на законодавчому рівні. Досліджено сучасний стан фінансового забезпечення інноваційної діяльності у розрізі стратегічних пріоритетів та зроблено висновок про незадовільний його стан, особливо у сфері бюджетного фінансування. Визначено напрями розширення сфери державного впливу на інноваційний процес, які реалізуються через непряме фінансування інноваційної діяльності та передбачають участь держави у ньому через заходи фіскального та регулюючого характеру. Проаналізовано ефективність заходів із державного стимулювання інноваційної діяльності, що реалізувалися в Україні. Досліджено сучасний стан функціонування технопарків, наукових парків, бізнес-інкубаторів в Україні й у країнах Європи та визначено найбільш поширені сфери їхньої діяльності. Наголошено на позитивному досвіді та необхідності подальшого розширення Національної мережі трансферу технологій.

Ключові слова: інноваційний розвиток, стратегічні пріоритети, державна підтримка, бюджетне фінансування, заходи стимулювання.

В статье рассмотрены содержание и сущность стратегических приоритетных направлений инновационной деятельности в Украине, определенных на законодательном уровне. Исследовано текущее положение финансового обеспечения инновационной деятельности в разрезе стратегических приоритетов и сделан вывод о неудовлетворительном его состоянии, особенно в сфере бюджетного финансирования. Определены направления расширения сферы государственного воздействия на инновационный процесс, которые реализуются через косвенное финансирование инновационной деятельности и предусматривают участие государства в нем методами фискального и регулирующего характера. Проанализирована эффективность мероприятий по государственному стимулированию инновационной деятельности, которые реализовывались в Украине. Исследовано современное состояние функционирования технопарков, научных парков, бизнес-инкубаторов в Украине и в странах Европы и определены наиболее распространенные сферы их деятельности.

Ключевые слова: инновационное развитие, стратегические приоритеты, государственная поддержка, бюджетное финансирование, меры стимулирования.

The article considers the content and essence of the strategic priority directions of innovative activity in Ukraine. They are defined at the legislative level. The present state of innovative activity's financial support in the context of strategic priorities is investigated. Its unsatisfactory state is defined, especially in budget financing. The researches of domestic and foreign scientists confirm their considerable interest in the problems of innovative activity's state support. The analysis of innovative activity's budget financing and technology transfer according to strategic priorities shows that in most cases financial funds are aimed at technological updating and development of the agro-industrial complex. At the same time, there is insufficiency financial funding in high-tech strategic directions. A similar conclusion can be reached by analyzing the volume of revenues from the transfer of new technologies in seven strategic priority areas. The directions of expansion of the measures' list for innovative activity indirect financing are determined. These directions include improving the taxation system by introducing tax incentives for innovative enterprises in strategic sectors of the national economy, expanding public-private partnerships and government contracts, and simplifying administrative regulation in these sectors. The implementation of these measures can ensure innovative activity's increasing in the strategic sectors of the national economy in the long run. These measures are much more effective than additional budget funds investment. The effectiveness of measures of innovative activity stimulation in Ukraine is analyzed. The present state of the technology parks and scientific parks functioning in Ukraine and Europe are defined. The most widespread areas of their activity are determined. The Ukrainian and world experience of business incubators' creating is considered. The inadequacy of business incubators' using in Ukraine is revealed. The positive experience and the need for further expansion of the National Technology Transfer Network are emphasized.

Key words: innovation development, strategic priorities, state support, budget financing, incentive measures.

Постановка проблеми. Останніми роками все більше загострюється проблема необхідності збільшення фінансового забезпечення інноваційного розвитку, що потребує розширення джерел фінансування, враховуючи хронічну обмеженість бюджетних коштів. Варто зазначити, що система прямого фінансування дає змогу забезпечити зростання інноваційної

активності прямо пропорційно обсягам вкладених коштів бюджету, натомість створення диференційованого комплексу заходів непрямого фінансування носить стимулюючий характер як у цілому для національної економіки, так і для її стратегічних секторів зокрема та виступає дієвим інструментом досягнення цілей державної інноваційної політики.

¹ Виконано в рамках науково-дослідної теми № 0117U003922 «Інноваційні драйвери національної економічної безпеки: структурне моделювання та прогнозування»

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання інноваційного розвитку стратегічних секторів національної економіки розглядають у своїх працях В. Антонюк, В. Вишневський, В. Геєць, І. Єгоров, А. Касич, Ю. Кіндзерський, Д. Крамської О. Левковець, В. Ляшенко, Р. Олексенко, Г. Ортіна, П. Саблук, Л. Федулова, О. Чебанов та інші науковці. Так, Р. Олексенко та Г. Ортіна [1], різнобічно розглядаючи ролі інноваційної діяльності на сучасному етапі розвитку національної економіки, наголошують на необхідності формування ефективних механізмів реалізації інноваційної політики, яка дасть можливість досягнути конкурентних переваг на внутрішньому і зовнішньому ринках. Л. Федулова [2], спираючись на досвід інноваційного розвитку економік провідних країн світу, зазначає, що для реалізації цієї стратегічної політичної установки державна влада повинна мати в своєму розпорядженні науково обґрунтовану і практично орієнтовану програму не просто реформування національної економіки, а переведення її в режим посиленого інноваційного розвитку в рамках реалізації положень європейської економічної моделі. Активізацію державно-приватного партнерства у сфері інноваційного розвитку шляхом створення регіональних інноваційних кластерів пропонують О. Ніфатова та М. Шкода [3]. При цьому автори наводять методичний інструментарій оцінювання ефективності функціонування таких кластерів та вибору джерел їх фінансування. Разом із тим, незважаючи на значну кількість публікацій із

даної проблематики, залишаються невирішеними питання розширення та диференціації системи інструментів державної підтримки інноваційного розвитку стратегічних секторів економіки України.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз державної підтримки інноваційного розвитку у стратегічних секторах національної економіки. У рамках дослідження передбачається аналіз сучасного стану фінансування інноваційної діяльності у стратегічних секторах національної економіки. Планується розроблення напрямів трансформації фінансово-забезпечувальної підсистеми державного управління розвитком інноваційного потенціалу стратегічних секторів національної економіки. Також до завдань роботи належить аналіз ефективності функціонування інфраструктурно-забезпечувальної підсистеми державного управління розвитком інноваційного потенціалу у стратегічних секторах національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», на 2011-2021 рр. визначено пріоритетні напрями інноваційної діяльності, котрі поділяються на **стратегічні** (затверджуються Верховною Радою України на період до 10 років) та **середньострокові** (визначаються на період до п'яти років і спрямовані на виконання стратегічних пріоритетних напрямів) пріоритетні напрями [4].

Дослідження сучасного стану фінансування інноваційної діяльності у стратегічних секторах

Рис. 1. Динаміка бюджетного фінансування інноваційної діяльності та трансферу технологій за стратегічними пріоритетами, 2014-2017 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними [5, с. 6; 6, с. 48; 7]

національної економіки в розрізі стратегічних напрямів (рис. 1) свідчить про обмеженість коштів, що виділяються на підтримку інноваційного розвитку даної сфери.

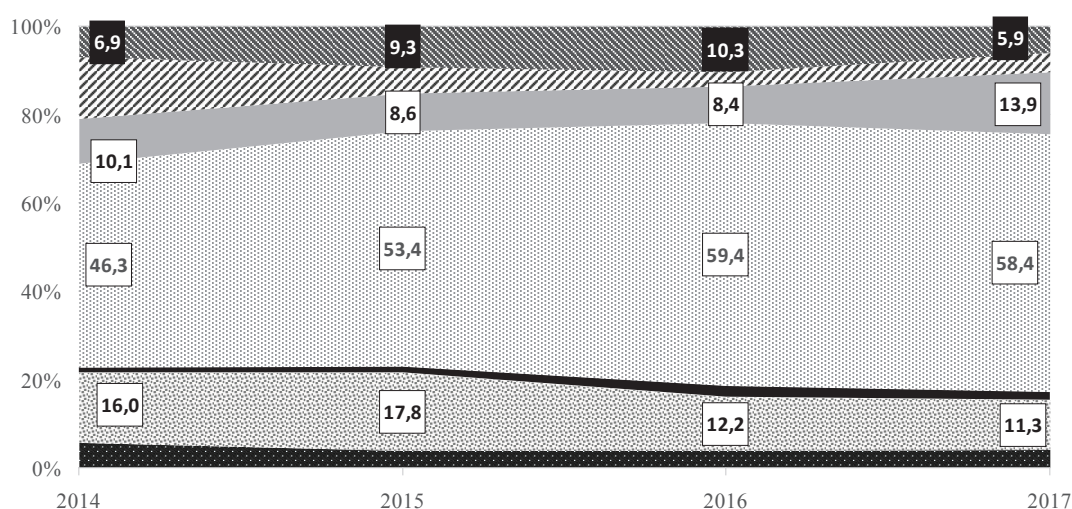
Так, в абсолютних цифрах спостерігається щорічне зростання обсягів бюджетного фінансування інноваційної діяльності та трансферу технологій за стратегічними пріоритетами (у 2017 р. обсяг фінансування зріс у два рази порівняно з 2014 р.). Проте частка даних обсягів фінансування у ВВП залишається мізерною та коливається на рівні 0,008-0,0087% від ВВП.

Структура фінансування інноваційної діяльності за сімома стратегічними пріоритетами в 2014-2017 рр. представлена на рис. 2. Аналіз даних рис. 2 свідчить про явне превалювання четвертого напрямку «Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу».

Це пояснюється значною питомою вагою агропромислового комплексу в структурі експортного потенціалу української економіки, що робить його привабливим для інвесторів, у ролі яких також виступає й держава. Разом із тим більшість технологій агропромислового комплексу належить до низькотехнологічного та середньонизькотехнологічного виробництва з низьким рівнем доданої вартості, що робить кінцевий результат такого

інвестування низькорентабельним. Тому, враховуючи досвід світових країн – лідерів інноваційного розвитку, перспективним є інвестування коштів у високотехнологічні та середньовисокотехнологічні сектори економіки, такі як індустрія наноматеріалів та нанотехнологій (пріоритет 3), сучасні інформаційні, комунікаційні технології, робототехніка (пріоритет 7), енергоефективні технології, альтернативні джерела енергії (пріоритет 1), високотехнологічний розвиток транспортної системи, військового комплексу ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки (пріоритет 2). Сьогодні бюджетне фінансування забезпечення цих пріоритетів знаходиться в межах 40% загального обсягу фінансування, що не дає змоги повноцінно розвинути їхній інноваційний потенціал.

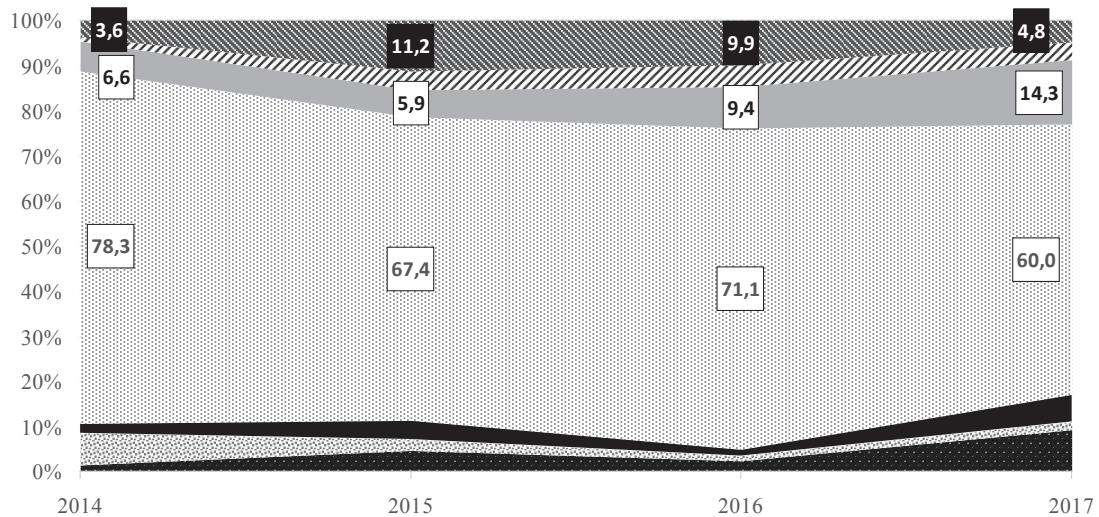
Аналіз надходжень від передання нових технологій за сімома стратегічними пріоритетними напрямами (рис. 3) підтвердив тезу про те, що система прямого фінансування забезпечує зростання інноваційної діяльності відповідно до обсягів вкладених коштів бюджету. Так, із рис. 3 видно, що у структурі надходжень від передачі технологій за стратегічними напрямами переважає четвертий напрям «Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу».

- 1. освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії
- ▨ 2. освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки
- 3. освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій
- ▨ 4. технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу
- 5. впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики
- ▨ 6. широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища
- 7. розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки

Рис. 2. Бюджетне фінансування інноваційної діяльності та трансферу технологій за стратегічними пріоритетами

Джерело: побудовано авторами за даними [5, с. 9; 6, с. 45]

- 1. освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії
- 2. освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки
- 3. освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій
- 4. технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу
- 5. впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики
- 6. широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища
- 7. розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки

Рис. 3. Структура обсягів надходжень від передання нових технологій за стратегічними пріоритетними напрямками

Джерело: побудовано авторами за даними [5, с. 29; 6, с. 75]

Таким чином, на сучасному етапі розвитку економіки України нагальною та доцільною є трансформація фінансово-забезпечувальної підсистеми державного управління інноваційного розвитку стратегічних секторів національної економіки у напрямі розширення переліку заходів, що забезпечують непряме фінансування інноваційної діяльності. Першочерговими напрямками, які мають бути реалізовані у даному контексті, варто визначити:

- розвиток системи оподаткування інноваційно-активних підприємств у стратегічних секторах національної економіки (введення податку на виведений капітал, надання податкового кредиту); розвиток пільгового оподаткування доходів від реалізації результатів інтелектуальної діяльності у стратегічних секторах національної економіки;
- коригування обмежень монопольного режиму (послаблення вимог у разі, коли монополістом виступає інноваційно-активне підприємство, та посилення в умовах протилежної ситуації, що спрощує вихід на ринок нових компаній);
- активізацію програм державно-приватного партнерства у стратегічних секторах національної економіки;

– розширення системи державних замовлень на продукцію інноваційно-активних підприємств у стратегічних секторах національної економіки, що сприятиме зниженню маркетингових витрат підприємств;

- надання державного кредиту на реалізацію стратегічно важливих інноваційних проектів у стратегічних секторах національної економіки;
- спрощення систем державної реєстрації та ліцензування інноваційної продукції та інноваційно-орієнтованих фірм у стратегічних секторах національної економіки [8, с. 341].

Реалізація вищезазначених або хоча б деяких із переліку заходів дає змогу забезпечити зростання обсягів інноваційної діяльності у стратегічних секторах національної економіки в довгостроковій перспективі більш швидкими темпами, ніж збільшення її показників через механізм простого прямого вкладення додаткових бюджетних коштів.

Суттєве значення для зростання інноваційного потенціалу у стратегічних секторах національної економіки має рівень розвитку інноваційної інфраструктури, стан якого детермінує активізацію процесів створення та поширення інновацій. Інфраструктурно-забезпечувальна підсистема

державного управління розвитком інноваційного потенціалу у стратегічних секторах національної економіки складається з комплексу установ, які займаються розробленням та реалізацією інноваційних проектів, орієнтованих на виробництво інноваційної продукції та створення нового бізнесу. До них належать технопарки, інноваційні кластери, бізнес-інкубатори, центри трансферу технологій тощо [8, с. 342]. Розглянемо детальніше діяльність деяких установ інфраструктурно-забезпечувальної підсистеми державного управління інноваційним розвитком.

Процес розвитку технопарків в Україні є складним та неоднозначним. Відзначимо, що протягом 2000-2005 рр. спостерігалися досить суттєві позитивні результати роботи вітчизняних технопарків, зокрема було виконано значну кількість інноваційних проектів та здійснено реалізацію інноваційної продукції, у тому числі на зовнішніх ринках. Варто звернути увагу на діючий у 2000-2005 рр. механізм державної підтримки діяльності технопарків шляхом застосування інструментів непрямого фінансування, що реалізується через надання таких цільових податкових субсидій:

- звільнення від сплати ввізного мита під час імпорту нового обладнання, устаткування та комплектуючих, а також матеріалів, виробництво яких в Україні не здійснюється, призначених для реалізації проектів технопарків;

- звільнення від оподаткування податком на прибуток сум прибутку, отриманих від реалізації проектів технопарків [8-10].

Причому варто відзначити, що зазначені податки нараховувалися у загальному порядку, однак їх перерахування відбувалося не до бюджету, а на спеціальні рахунки технопарків чи їхніх учасників для використання у процесі розвитку діяльності технопарку, що мало суттєвий стимулюючий ефект, ураховуючи той факт, що протягом аналізованого періоду цільові субсидії становили близько третини загальної суми нарахованих податків [8; 10].

У цілому, незважаючи на позитивні результати діяльності технологічних парків в Україні в 2001-2005 рр. та 2006-2007 рр., варто відзначити, що сьогодні потрібні кардинальні заходи з відновлення їх функціонування та розширення їх мережі, оскільки світовим досвідом доведено стимулюючий ефект функціонування технологічних парків для зростання виробництва національною економікою обсягів конкурентоспроможної продукції.

У 2006 р. в Україні розпочалася діяльність наукових парків, основною метою яких є впровадження результатів науково-технічної діяльності закладів вищої освіти/наукових установ у реальний сектор економіки. Станом на 2018 р. в Україні функціонує 26 наукових парків. Найбільш поширеними пріоритетами наукових парків в Україні є

сфера інформаційно-комунікаційних технологій, нанотехнології, наноматеріали та ресурсозберігаючі технології, відновлювальні джерела енергетики, авіа- і ракетобудування. Найменш поширеними є такі напрями, як технології сільського господарства та хімічна промисловість [11, с. 72]. Діяльність наукових парків, звичайно, є позитивною, проте вони, як і технопарки, стикаються з проблемами відсутності системної державної підтримки їхньої діяльності. Так, наукові парки, створені на базі закладу вищої освіти чи наукової установи, не мають відповідної інфраструктури (приміщень, обладнань тощо). При цьому вони діють на умовах загальної системи оподаткування, що не дає можливості створити необхідний фонд модернізації інноваційної інфраструктури. Наприклад, «за 2014 рік «Науковий парк Київський університет імені Тараса Шевченка» виконав робіт, сплативши близько 500 тис. грн. податків. Ці кошти могли б піти на закупівлю обладнання» [11, с. 73]. Аналогічні проблеми виникають під час сплати ЄСВ, який нараховується на фонд оплати праці. Також наукові парки стикаються з проблемою браку кваліфікованих фахівців у сфері трансферу технологій.

Розглянемо світовий досвід створення бізнес-інкубаторів. Так, у країнах Західної Європи функціонує понад 800 установ, США є лідером за кількістю бізнес-інкубаторів – близько 1000 одиниць. Позитивна роль зазначених установ для економіки доведена зарубіжним досвідом: протягом останніх 20 років функціонування бізнес-інкубаторів у сфері малого бізнесу забезпечило формування майже 80% новостворених робочих місць у європейських країнах та США [8, с. 345].

Основною метою діяльності бізнес-інкубаторів виступає підтримка у створенні бізнесу, який базується на новій ідеї, що в результаті забезпечує як соціальний ефект (нові робочі місця), так і економічний (виробництво та реалізація інноваційної продукції) [8, с. 345].

Нині у світі активно розвиваються інкубатори академічного підприємництва. Так, у Польщі діє понад 50 таких інкубаторів, які надають юридичну, бухгалтерську, консультаційну та іншу допомогу з розвитку бізнесу [12, с. 17]. В Україні такі проекти також починають реалізовуватися. Це, зокрема, передбачено Меморандумом про співробітництво та взаємодію між МОН та ГО «Платформа інноваційного партнерства» (УЕР) від 12.03.2018. Сьогодні такі бізнес-інкубатори працюють у 10 вищих у різних регіонах України [13].

Таким чином, подальше зростання кількості бізнес-інкубаторів в Україні є економічно виправданим як із боку активізації інноваційної діяльності, так і з боку підвищення рівня розвитку бізнесу.

Позитивно потрібно відзначити в Україні діяльність Національної мережі трансферу технологій,

функціонування якої розпочато у 2010 р. й яка здійснює координацію вітчизняних центрів та забезпечує взаємодію з міжнародними мережами трансферу технологій. До того ж серед завдань мережі визначено пошук вітчизняних та зарубіжних інвесторів та партнерів для провадження високотехнологічної наукової діяльності [8; 14].

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, державна політика інноваційного розвитку у стратегічних секторах національної економіки має бути зосереджена, перш за все, на розвитку інноваційної інфраструктури. У цьому контексті відзначимо такі напрями розвитку інноваційної інфраструктури [8, с. 346-347]:

- розроблення та вдосконалення чинної нормативно-правової бази (оскільки сьогодні для більшості інститутів не розроблено чи потребують удосконалення нормативно-правові акти, що регламентують їхню діяльність);

- створення системи підготовки кадрів для установ, що спеціалізуються на інноваційній діяльності, зокрема у сфері трансферу технологій;

- розширення низки податкових інструментів фінансового стимулювання установ інноваційної інфраструктури, що забезпечуватиме додаткові умови поліпшення інвестиційного клімату;

- розвиток, активізація та розширення системи різноманітних грантів та державних замовлень на реалізацію інноваційних проектів..

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Олексенко Р.І., Ортіна Г.В. Формування інноваційної політики реального сектору економіки як особливого напрямку розвитку України. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 173-180.
2. Федулова Л.І. Тенденції розвитку національних інноваційних систем: уроки для України. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 4 (166). С. 94-104.
3. Ніфатова О.М., Шкода М.С. Активізація політики інноваційного розвитку через утворення інноваційних кластерів як форми державно-приватного партнерства. *Вісник КНУТД*. 2017. № 6 (117). С. 94-104.
4. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17> (дата звернення: 25.03.2019).
5. Реалізація середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня у 2016 році: аналітична довідка. Київ : УкрІНТЕІ, 2017. 89 с.
6. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2017 році: аналітична довідка / Т.В. Писаренко та ін. Київ : УкрІНТЕІ, 2018. 98 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsii-transfer-tehnologij/monitoring-prioritet/stan-id-2017-f.pdf> (дата звернення: 25.03.2019).
7. Валовий внутрішній продукт. *Державний комітет статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 03.04.2019).

8. Касьяненко В.О. Методологічні засади управління розвитком інноваційного потенціалу економіки України : дис. ... д.е.н. : 08.00.03. Суми, 2014. 469 с.

9. Технологічні парки. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/tehnologichni-parki> (дата звернення: 03.04.2019).

10. Мазур А.А., Пустовойт С.В. Технологічні парки України: цифри, факти, проблеми. *Наука та інновації*. 2013. Т. 9. № 3. С. 59-72.

11. Чернюк В. Наукові парки в Україні – стан та проблеми діяльності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. № 1. С. 68-75.

12. Баб'ячок Р.І., Кульчицький І.І. Основні тенденції розвитку стартапів в Україні – проблеми, перешкоди і можливості: аналітичні матеріали. 2018. 28 с. URL: <https://inno.lviv.ua/ua/item/1065> (дата звернення: 05.04.2019).

13. Від ідеї до бізнесу – МОН та УЄР розвиватимуть стартапи та інноваційне підприємництво у вишах. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/vid-ideyi-do-biznesu-mon-ta-uer-rozvivatimut-startapi-ta-innovacijne-pidpriyemnictvo-u-vishah> (дата звернення: 05.04.2019).

14. Інноваційний розвиток промисловості як складова структурної трансформації економіки України. Київ : НІСД, 2013. 71 с.

REFERENCES:

1. Oleksenko R., Ortina G. (2018) Formuvannia innovatsiinoi polityky realnoho sektoru ekonomiky yak osoblyvoho napriamu rozvytku Ukrainy [Formation of innovational policy of the real economy sector as a special direction of development of Ukraine]. *Ekononika i suspilstvo* [Economy and Society], vol. 18, pp. 173-180.
2. Fedulova L. (2015) Tendentsii rozvytku natsionalnykh innovatsiinykh system: uroky dlia Ukrainy [National innovative systems development trends: lessons for Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky* [Actual Problems of Economics], no. 4 (166), pp. 94-104.
3. Nifatova O. M., Shkoda M. S. (2017) Aktyvizatsiia polityky innovatsiinoho rozvytku cherez utvorennia innovatsiinykh klasteriv yak formy derzhavno-pryvatnoho partnerstva [Enhancing the innovative development policy through building innovation clusters in the framework of public-private partnership]. *Visnyk KNUVD* [Bulletin of the Kyiv National University of Technologies and Design], no. 6 (117), pp. 94-104.
4. Verkhovna Rada of Ukraine (2011) *Pro priorytetni napriamy innovatsiinoi diialnosti v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 08.09.2011, No. 3715-VI* [On Priority Areas of Innovation Activity in Ukraine: Law of Ukraine dated 09/08/2011, No. 3715-VI]. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17> (accessed 25.03.2019).
5. Ministry of Education and Science of Ukraine (2017) *Realizatsiia serednostrokovykh priorytetnykh napriamiv innovatsiinoi diialnosti zahalnoderzhavnoho rivnia u 2016 rotsi: analitychna dovidka* [Implementation of medium-term priority directions of innovation activity of the national level in 2016: analytical reference], Kiev: UkrISTEI. (in Ukrainian).

6. Pysarenko T.V., Kvasha T.K., Rozhkova L.V., Paladchenko O.F., Molchanova I.V. (2018) *Stan innovatsiinoi diialnosti ta diialnosti u sferi transferu tekhnologii v Ukraini u 2017 rotsi: analitychna dovidka* [The state of innovation activity and activities in the field of technology transfer in Ukraine 2017: analytical reference], Kiev: Ministry of Education and Science of Ukraine, UkrISTEI. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsii-transfer-tehnologii/monitoring-prioritet/stand-2017-f.pdf>. (accessed 25.03.2019).
7. State Statistics Service of Ukraine (2019) *Valovy vnutrishnii produkt* [Gross Domestic Product]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 03.04.2019).
8. Kasianenko V.O. (2014) *Metodolohichni zasady upravlinnia rozvytkom innovatsiinoho potentsialu ekonomiky Ukrainy* [Methodological principles of management of the development of innovative potential of the Ukrainian economy] (D.Sc. Thesis), Sumy: Sumy State University.
9. Ministry of Education and Science of Ukraine (2019) *Tekhnolohichni parky* [Technological parks]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovaci-jna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/tehnologichni-parki> (accessed 03.04.2019).
10. Mazur A., Pustovoi S. (2013) *Tekhnolohichni parky Ukrainy: tsyfry, fakty, problemy* [Technological parks of Ukraine: figures, facts, problems]. *Nauka ta innovatsii* [Science and Innovation], vol. 9, no. 3, pp. 59-72.
11. Chernyuk V. (2016) *Naukovi parky v Ukraini – stan ta problemy diialnosti* [Science parks in Ukraine – condition and problems of activity]. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti* [Theory and Practice of Intellectual Property], no. 1, pp. 68-75.
12. Babiachok R.I., Kulchytskyi I.I. (2018) *Osnovni tendentsii rozvytku startapiv v Ukraini – problemy, pereshkody i mozhyvosti: analitychni materialy* [Main tendencies of development of startups in Ukraine – problems, obstacles and opportunities: analytical materials] Available at: <https://inno.lviv.ua/ua/item/1065> (accessed: 05.04.2019).
13. Ministry of Education and Science of Ukraine (2019). *Vid idej do biznesu – MON ta YEP rozvyvatymut startapy ta innovatsiine pidpriemnytstvo u vyshakh* [From Idea to Business – MES and YEP will develop startups and innovative entrepreneurship in higher education]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/vid-ideyi-do-biznesu-mon-ta-yep-rozvivatimut-startapi-ta-innovacijne-pidpriemnytstvo-u-vishah> (accessed: 05.04.2019).
14. National Institute for Strategic Studies (2013) *Innovatsiinyi rozvytok promyslovosti yak skladova strukturnoi transformatsii ekonomiky Ukrainy* [Innovative development of industry as a component of the structural transformation of the Ukrainian economy] Kiev: NISS. (in Ukrainian).